

ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ
Кафедра підприємництва і права

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
 Ханлар МАХМУДОВ
«01» лютого 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Теорія організацій

Освітньо-професійна програма Менеджмент підприємства
спеціальність 073 Менеджмент
галузь знань 07 Управління та адміністрування
освітній ступінь бакалавр
Навчально-науковий інститут економіки, управління, права та інформаційних
технологій

Полтава
2021-2022 н.р.

Робоча програма навчальної дисципліни «Теорія організації» для здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою Менеджмент підприємства спеціальності 073 Менеджмент галузі знань 07 Управління та адміністрування

Мова викладання: державна

Розробник: Яснолоб І., доцент кафедри підприємництва і права, к.е.н., доцент

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри підприємництва і права
Протокол від 01 лютого 2021 року № 15

Схвалено Науково-методичною радою спеціальності Менеджмент
Протокол від 8 лютого 2021 року № 5.

Голова науково-методичної ради
спеціальності Менеджмент

Т. САЗОНОВА

1. Опис навчальної дисципліни

Елементи характеристики	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Загальна кількість годин	120	120
Кількість кредитів	4	4
Місце в індивідуальному навчальному плані здобувача вищої освіти (обов'язкова чи вибіркова)	Вибіркова	Вибіркова
Рік навчання (курс)	2	2
Семестр	3-ий	3-ий
Лекції (годин)	16	6
Практичні (годин)	24	4
Самостійна робота (годин)	80	110
Вид семестрового контролю	залік	залік

2. Передумови для вивчення навчальної дисципліни

Перелік дисциплін, які передують її вивченню: «Економічна теорія», «Правознавство», «Менеджмент».

3. Заплановані результати навчання

Мета вивчення навчальної дисципліни: формування сучасного, на основі системного підходу, світогляду щодо створення, функціонування й еволюції організацій.

Основні завдання навчальної дисципліни: забезпечення здобувачів вищої освіти знаннями про теорію та практику функціонування організацій у мінливих умовах сучасного ринкового соціально-економічного середовища, про регулювання процесів, які в них відбуваються у взаємозв'язку із зовнішнім середовищем; озброєння знаннями організаційних законів, принципів і правил, потрібних для вироблення сучасного організаторського мислення та уміння практичної їх реалізації.

Компетентності:

загальні:

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу.

ЗК 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 5. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 11. Здатність до адаптації та дій у новій ситуації.

ЗК 12. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

фахові:

ФК 1. Здатність визначати та описувати характеристики організації.

ФК 2. Здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища.

ФК 3. Здатність визначати перспективи розвитку організації.

ФК 4. Вміння визначати функціональні області організації та зв'язки між ними.

Програмні результати навчання:

ПРН 11. Демонструвати навички аналізу ситуації та здійснення комунікації у різних сферах діяльності організації.

ПРН 12. Оцінювати правові, соціальні та економічні наслідки функціонування організації.

4. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Методологічні засади теорії організації

Сутність поняття «організація».

Закони організації. Закони функціонування (статики) організації: закон композиції, закон пропорційності, закон найменших. Закони розвитку (динаміки) організації: закон

онтогенезу (перетворення), закон синергії, закон інформованості-упорядкованості, закон єдності аналізу й синтезу, закон самозбереження.

Принципи організації: принцип ланцюгового зв'язку; принцип інгресії; принцип підбору; принцип рухомої рівноваги; принцип слабкої ланки. Групування принципів.

Етапи розвитку організації: зародження, зростання, зрілості, старіння. Збереження рівноваги організації та її цілісності.

Тема 2. Основні організаційні теорії та моделі

Організаційні теорії: класична організаційна теорія; теорії організаційної поведінки; теорія інститутів та інституційних змін; популяційно-екологічна (еволюційна) теорія; тектологія О. Богданова; ноосфера В. І. Вернадського.

Еволюція теоретичних концепцій організації.

Основні моделі організацій: органічна та механістична моделі.

Сучасна організаційна парадигма: сутність, значення, зміст, практична спрямованість.

Тема 3. Організація як система

Формування системних уявлень: Платон, Аристотель, Кант, А. Смит. Системність як загальна властивість матерії. Системний підхід (погляд). Стан системи, властивості системи, поведінка системи, дія, подія.

Будова систем: підсистема, елемент, структура, зв'язок. Атрибути зв'язку: спрямованість, сила, характер.

Класифікація систем. Загальна класифікація: абстрактні системи; конкретні системи; відкриті системи; закриті системи; динамічні системи; адаптивні системи; ієрархічні системи, їх характеристики. Класифікація за ознаками: за походженням; за описом змінних; за способом управління; за типом операторів.

Аспекти організаційного порядку. Типологія організацій. Класифікація організацій за ознаками: класифікація за принципами управління; класифікація за функціональними ознаками; класифікація за ознакою реалізації суспільних функцій; класифікація за ознакою визначення цілі (ціннісно-орієнтовані організації; організації, які формують власні цілі; цілескеровані організації; цілеспрямовані організації; цілеорієнтовані організації; цілепри-датні організації; паразитичні організації).

Тема 4. Організація як соціум

Соціальна організація і соціальна спільність. Людина як елемент соціальної системи. Активність і опірність соціальної організації. Загальні риси соціальної організації.

Основні види соціальних організацій: формальна й неформальна організації.

Механізми регулювання (регулятори) у соціальних системах: цільова управлінська дія, саморегуляція (самоуправління), організаційний порядок.

Тема 5. Організаційний процес

Організаційна діяльність. Альтернативні парадигми організаційного процесу. Система управління - кібернетичний підхід.

Принципи управління: принцип розімкненого управління; принцип розімкненого управління з компенсацією обурень; принцип замкненого управління; принцип однократного управління.

Оптимізація управління. Адаптивні й такі, що самі настроюються, системи. Методи управління: детермінований метод управління; програмно-цільовий метод управління; ціннісно-орієнтований метод управління.

Тема 6. Самоорганізація

Природно-наукові засади синергетики. Ентропія. Самоорганізація як ґрунтовний процес природи. Антиентропійна спрямованість самоорганізації. Сутнісний зміст синергетики.

Синергитична концепція самоорганізації. Основні положення синергитичної концепції самоорганізації. Аттрактори, біфуркація, фрактали, детермінований хаос.

Процеси самоорганізації. Необерненість і неповторюваність самоорганізації. Принципи самоорганізації: принцип від'ємного зворотного зв'язку; принцип позитивного зворотного зв'язку. Спонтанність і випадковість.

Гнучкість організації. Гнучкість процесу: гнучкість орієнтації й реалізації. Гнучкість системи: фактори й результати гнучкості системи. Виробнича гнучкість: фактори та функціональні й структурні ознаки виробничої гнучкості.

Сталість організації. Статична й динамічна сталість. Типи сталості: внутрішня, зовнішня й спадкова сталості; кількісна й структурна сталості. Несталий стан системи. Сталість і управління змінами.

Тема 7. Зовнішнє й внутрішнє середовище організації

Внутрішнє середовище організації. Змінні всередині організації (внутрішні фактори): цілі, завдання, структура, технологія, люди. Культура та імідж організації як її внутрішні фактори. Взаємозв'язок внутрішніх факторів. Методи дослідження внутрішнього середовища організації: аналітичні методи; експертні методи; лінійне програмування; динамічне програмування; діагностування (експрес-діагностика, ґрунтова діагностика); внутрішній моніторинг (моментні спостереження, постійні спостереження).

Зовнішнє середовище організації. Мікрооточення (фактори зовнішнього середовища безпосереднього впливу): партнери; конкуренти; центральні та місцеві органи влади; навколишнє населення; природні умови. Макрооточення (фактори зовнішнього середовища опосередкованого впливу): міжнародні події та оточення; стан економіки; соціокультурні фактори; політичні обставини; розвиток науки й технології; право; соціально-суспільні фактори. Методи дослідження зовнішнього середовища (зовнішній моніторинг): зовнішнє спостереження; цільове спостереження; неформальний пошук; формальний пошук.

Взаємозв'язок факторів зовнішнього та внутрішнього середовища організації.

Тема 8. Організаційне проектування

Концептуальні терміни: організаційна форма управління (ОФУ); відносини; децентралізація; стратегія; структура; виробнича структура; технологічна структура; зв'язок; структура управління; ланка управління; рівень управління. Сутність та етапи організаційного проектування. Переваги та недоліки традиційних організаційних форм управління. Переваги та недоліки адаптивних організаційних форм управління. Теоретичні засади створення й розвитку організаційних форм управління.

Методологія проектування організаційних форм управління. Концептуальні підходи до проектування організаційних форм управління. Основні методологічні принципи проектування організаційних форм управління. Методи проектування організаційних форм управління.

Технологія проектування організаційних форм управління. Процес проектування організаційних форм управління: зміст основних етапів проектування ОФУ (перед проектною підготовкою, проектування, впровадження проекту). Розробка організаційного робочого проекту.

Оцінка ефективності організаційних форм управління. Підходи до оцінки ефективності організаційних форм управління. Показники оцінки ефективності. Методика розрахунку основних коефіцієнтів: ефективності ОФУ; ланковості; територіальної концентрації; дублювання функцій; надійності системи управління; централізації (децентралізації) функцій; ефективності використання інформації.

Криза парадигми традиційного менеджменту. Перспективи розвитку організаційних утворень.

5. Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
л		п	с.р.	л		п	с.р.	
Тема 1. Методологічні засади теорії організації	14	2	2	10	18	2	2	14
Тема 2. Основні організаційні теорії та моделі	16	2	4	10	13	-	-	13
Тема 3. Організація як система	14	2	2	10	13	-	-	13
Тема 4. Організація як соціум	16	2	4	10	13	-	-	13
Тема 5. Організаційний процес	16	2	4	10	13	-	-	13
Тема 6. Самоорганізація	14	2	2	10	14	-	-	14
Тема 7. Зовнішнє й внутрішнє середовище організації	16	2	4	10	16	2	-	14
Тема 8. Організаційне проектування	14	2	2	10	19	2	2	15
в т. ч. контрольна робота заочної форми навчання	-	-	-	-	1	-	-	1
Усього годин	120	16	24	80	120	6	4	110

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
1	Тема 1. Методологічні засади теорії організації	2	2
2	Тема 2. Основні організаційні теорії та моделі	4	-
3	Тема 3. Організація як система	2	-
4	Тема 4. Організація як соціум	4	-
5	Тема 5. Організаційний процес	4	-
6	Тема 6. Самоорганізація	2	-
7	Тема 7. Зовнішнє й внутрішнє середовище організації	4	-
8	Тема 8. Організаційне проектування	2	2
	Разом	24	4

7. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
1	Тема 1. Методологічні засади теорії організації	10	14
2	Тема 2. Основні організаційні теорії та моделі	10	13
3	Тема 3. Організація як система	10	13
4	Тема 4. Організація як соціум	10	13
5	Тема 5. Організаційний процес	10	13
6	Тема 6. Самоорганізація	10	14
7	Тема 7. Зовнішнє й внутрішнє середовище організації	10	14
8	Тема 8. Організаційне проектування	10	15
	в т.ч. контрольна робота заочної форми навчання	-	1
	Разом	80	110

8. Індивідуальні завдання

Для денної форми навчання індивідуальні завдання не передбачені.

9. Оцінювання результатів навчання

ПРН	Методи навчання	Форми оцінювання
11. Демонструвати навички аналізу ситуації та здійснення комунікації у різних сферах діяльності організації.	<i>словесні методи:</i> лекція, бесіда <i>наочні методи:</i> демонстрування, ілюстрування <i>практичні методи:</i> вправи, практичні роботи, робота з навчально-методичною літературою: <i>а) конспектування, д) підготовка реферату,</i> <i>методи самостійної роботи вдома:</i> завдання самостійної роботи <i>робота під керівництвом викладача:</i> виконання практичних завдань	- виконання практичних завдань; - розв'язування тестів; - опитування.
12. Оцінювати правові, соціальні та економічні наслідки функціонування організації.	<i>методи формування пізнавальних інтересів:</i> створення ситуації інтересу; ситуації новизни навчального матеріалу; метод використання життєвого досвіду; навчальні дискусії для вирішення питань, доповіді, дискусії <i>методи усного контролю:</i> обговорення теоретичних питань, доповіді, дискусії <i>методи письмового контролю:</i> письмове виконання практичних завдань <i>тестовий контроль:</i> розв'язування тестів <i>інтерактивні методи:</i> дискусії, диспути, проектування професійних ситуацій; мозковий штурм, «мікрофон» <i>комп'ютерні і мультимедійні методи:</i> використання мультимедійних презентацій; дистанційне навчання.	- виконання практичних завдань; - розв'язування тестів; - опитування.

Критерієм успішного навчання є досягнення здобувачем вищої освіти мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання.

Критерії успішного опанування програмних результатів навчання

Програмні результати навчання	Відсоток у підсумковій оцінці з навчальної дисципліни, %	Максимальна кількість балів	Мінімальний пороговий рівень оцінок, балів
11. Демонструвати навички аналізу ситуації та здійснення комунікації у різних сферах діяльності організації.	44	44	30
12. Оцінювати правові, соціальні та економічні наслідки функціонування організації.	56	56	34
Разом	100	100	60

Одним із обов'язкових елементів освітнього процесу є систематичний поточний контроль оволодіння компетентностями та підсумкова оцінка рівня досягнення програмних результатів навчання.

10. Форми оцінювання результатів навчання (денна форма навчання)

Програмні результати навчання	Форма оцінювання							
	Виконання практичного завдання		Реферат		Розв'язування тестів		Опитування	
	Мін к-сть балів	Макс к-сть балів	Мін к-сть балів	Макс к-сть балів	Мін к-сть балів	Макс к-сть балів	Мін к-сть балів	Макс к-сть балів
11. Демонструвати навички аналізу ситуації та здійснення комунікації у різних сферах діяльності організації.	12	20	0	0	7	12	7	12
12. Оцінювати правові, соціальні та економічні наслідки функціонування організації.	12	20	8	12	7	12	7	12
Всього	24	40	8	12	14	24	14	24

10А.Форми оцінювання результатів навчання (заочна форма навчання)

Програмні результати навчання	Форма оцінювання							
	Виконання практичного завдання		Розв'язання тестів		Опитування		Самостійна робота (написання контрольної роботи)	
	Мін к-сть балів	Макс к-сть балів	Мін к-сть балів	Макс к-сть балів	Мін к-сть балів	Макс к-сть балів	Мін к-сть балів	Макс к-сть балів
11. Демонструвати навички аналізу ситуації та здійснення комунікації у різних сферах діяльності організації.	6,5	11	5	8	9	15	9,5	12
12. Оцінювати правові, соціальні та економічні наслідки функціонування організації.	6,5	11	5	8	9	15	9,5	20
Всього	13	22	10	16	18	30	19	32

Форми, шкала та критерії оцінювання результатів навчання при проведенні поточного контролю успішності здобувачів вищої освіти:

Денна форма навчання:

Виконання практичного завдання за кожною темою. Бали 0-5:

5 балів – повна відповідь (не менше 90% потрібної інформації);

2,9-4,9 бали – повна відповідь з незначними неточностями (не менше 75% потрібної інформації);

0,5-1,9 бал – не повна відповідь (не менше 50% потрібної інформації);

0 балів – неправильна відповідь, або її відсутність.

Розв'язування тесті за кожною темою. Бали 0-3:

2,5-3 бали – повна відповідь з незначними неточностями (не менше 75% потрібної інформації);

1-2,4 бал – не повна відповідь (не менше 50% потрібної інформації);

0 балів – неправильна відповідь, або її відсутність.

Написання рефераті (ЗВО пише один реферат за курс вивчення дисципліни). Бали.

0-12:

8,6-12 балів – ставиться за реферат, який має обсяг 10 сторінок; тема реферату викладена досить повно, але є певні недоліки у логіці викладу; бібліографічний список нараховує 4-5 джерел, відповідає сучасним правилам, але містить певні помилки;

4,6-8,5 бали – ставиться, коли обсяг реферату є недостатнім для викладення обраної проблеми, і тому проблема розглядається поверхово; у бібліографічному списку менше 4 наукових джерел і є помилки;

0-4,5 бали – ставиться якщо тема реферату нерозкрита, у бібліографічному списку менше 2 наукових джерел, і він подається не за сучасними правилами.

Опитування:

3 бали – повна відповідь;

2 бал – не повна відповідь;

0 балів – відсутність відповіді.

Для заочної форми навчання:

Виконання практичного завдання за кожною темою. Бали 0-11:

11 балів – повна відповідь (не менше 100 % потрібної інформації);

7,5-9,5 балів – повна відповідь (не менше 90% потрібної інформації);

3,9-7,4 бали – повна відповідь з незначними неточностями (не менше 75% потрібної інформації);

1,5-3,8 бал – не повна відповідь (не менше 50% потрібної інформації);

0 балів – неправильна відповідь, або її відсутність.

Розв'язування тесті за кожною темою. Бали 0-8:

6,5-8 бали – повна відповідь з незначними неточностями (не менше 75% потрібної інформації);

3-6,4 бал – не повна відповідь (не менше 50% потрібної інформації);

0 балів – неправильна відповідь, або її відсутність.

Опитування. Бали: 0-15:

5 бали – повна відповідь;

2,5 бал – не повна відповідь;

0 балів – відсутність відповіді.

Виконання самостійної роботи. Бали. 0-12:

8,6-12 балів – ставиться за реферат, який має обсяг 10 сторінок; тема реферату викладена досить повно, але є певні недоліки у логіці викладу; бібліографічний список нараховує 4-5 джерел, відповідає сучасним правилам, але містить певні помилки;

4,6-8,5 бали – ставиться, коли обсяг реферату є недостатнім для викладення обраної проблеми, і тому проблема розглядається поверхово; у бібліографічному списку менше 4 наукових джерел і є помилки;

0-4,5 бали – ставиться якщо тема реферату нерозкрита, у бібліографічному списку менше 2 наукових джерел, і він подається не за сучасними правилами.

Проведення підсумкового контролю згідно з робочим та навчальним планом – залік.

**11. Схема нарахування балів з навчальної дисципліни
(денна форма навчання)**

Назви змістовних модулів та тем	Види навчальної роботи здобувачів				Разом по темі
	Виконання практичного завдання	Розв'язання тестів	Написання рефератів	Опитування	
Тема 1. Методологічні засади теорії організації	5	3	-	3	11
Тема 2. Основні організаційні теорії та моделі	5	3	-	3	11
Тема 3. Організація як система	5	3	-	3	11
Тема 4. Організація як соціум	5	3	-	3	11
Тема 5. Організаційний процес	5	3	-	3	11
Тема 6. Самоорганізація	5	3	-	3	11
Тема 7. Зовнішнє й внутрішнє середовище організації	5	3	-	3	11
Тема 8. Організаційне проектування	5	3	12	3	23
Разом	40	24	12	24	100

**11А. Схема нарахування балів з навчальної дисципліни
(заочна форма навчання)**

Назви змістовних модулів та тем	Види навчальної роботи здобувачів				Разом по темі
	Виконання практичного завдання	Розв'язання тестів	Опитування	Самостійна робота (написання контрольної)	
Тема 1. Методологічні засади теорії організації	11	8	15	4	38
Тема 2. Основні організаційні теорії та моделі	-	-	-	4	4
Тема 3. Організація як система	-	-	-	4	4
Тема 4. Організація як соціум	-	-	-	4	4
Тема 5. Організаційний процес	-	-	-	4	4
Тема 6. Самоорганізація	-	-	-	4	4
Тема 7. Зовнішнє й внутрішнє середовище організації	-	-	-	4	4
Тема 8. Організаційне проектування	11	8	15	4	38
Разом	22	16	30	32	100

12. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Акулов В.Б. Теорія організації : учеб. пособие. Петрозаводск : ПетрГУ, 2002. 192 с.
2. Бай С.І. Теорія організації : навч. посіб. URL: http://www.studmed.ru/bay-s-samokish-ov-paschenko-n-ukl-teorya-organzac_3ad7811b094.html
3. Бакай С.С. Основи теорії організації. Курс лекцій. Полтава: Камелот, 2009. 96 с.
4. Латфуллин Г.Р. Теория организации. СПб. : Питер, 2004. 395 с.
5. Латфуллин Г.Р. Теорія організації : навч. посіб. URL: http://stud.com.ua/33961/menedzhment/teoriya_organizatsiyi
6. Мильнер Б.З. Теория организаций. Курс лекций. Москва: Инфра-М, 2008. 336 с.
7. Монастирський Г.Л. Теорія організації : навч. посіб. Київ: Знання, 2008. 319 с. URL: <http://westudents.com.ua/knigi/334-teorya-organzats-monastirskiy-gl.html>

Допоміжні

1. Гибсон Дж.Л. Организации: поведение, структура, процессы.; пер. с англ. Москва: ИНФРА-М, 2000. 662 с.
2. Мескон М. Основы менеджмента.; пер. с англ. Москва: Дело, 2008. 799 с.
3. Нагаєв В.М. Аграрний менеджмент : практикум (модульний варіант). Київ: ЦНЛ, 2004. 319 с.
4. Фатхутдинов Р.А. Организация производства : учеб. Москва: ИНФРА-М, 2001. 672с.
5. Хміль Ф.І. Основи менеджменту : підруч. Київ: Академвидав, 2005. 608 с.
6. Чернявський А.Д. Організаційне проектування : навч. посіб. Київ: МАУП, 2005. 160 с.

Інформаційні ресурси

1. Про акціонерні товариства Закон України від 17.09.2008 № 514-VI. URL: www.rada.gov.ua
2. Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців Закон України від 15.05.2003 № 755-IV . URL:
3. Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності Закон України від 06.09.2005 № 2806-IV. URL: www.rada.gov.ua
4. Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності Закон України від 11.09.2003 № 1160-IV. URL: www.rada.gov.ua
5. Про затвердження переліку органів ліцензування: Постанова КМУ від 14.11.2000 № 1698. URL: www.rada.gov.ua
6. Про ліцензування видів господарської діяльності Закон України від 02.03.2015 № 222VIII. URL: www.rada.gov.ua
7. Про підприємництво: Закон України від 07.02.1991 № 698-XII. URL: www.rada.gov.ua